Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2024. № 1.

DOI: http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.66

УДК 368.91

І. М. Федорович,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, Західноукраїнський національний університет

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8150-6553

Н. М. Панас,

магістр, Західноукраїнський національний університет

ORCID ID: https://orcid.org/0009-0001-8870-1965

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

I. Fedorovych,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Fnancial Technologies and Banking Business, West Ukrainian National University

N. Panas,

Master's degree, West Ukrainian National University

CURRENT TRENDS OF THE LIFE INSURANCE MARKET IN UKRAINE AND PROSPECTS FOR ITS DEVELOPMENT

Здійснено комплексний аналіз ринку страхування життя в Україні, виходячи з існуючих соціально-економічних умов і перспектив його розвитку. Визначено страхування життя як один з ключових механізмів зміцнення соціальної стабільності, що здатний компенсувати недостатність державних соціальних гарантій. З огляду на зростання соціальних ризиків та обмеженість державних ресурсів, страхування життя набуває особливої актуальності в якості інструменту забезпечення фінансової безпеки громадян. Висвітлено теоретичні аспекти страхування життя, його роль і місце в системі соціального захисту населення. Проаналізовано тенденції розвитку, а також здійснено аналіз основних показників ринку страхування життя в Україні, зокрема обсягів страхових премій та виплат, динаміки кількості страхових компаній, їх інвестиційних доходів та страхових резервів. Визначено ключові фактори, які стримують розвиток ринку страхування життя в Україні та розкрито його потенціал як інструменту забезпечення соціальної стабільності. Запропоновано рекомендації щодо вдосконалення ринку страхування життя, зокрема через гармонізацію законодавства з європейськими стандартами, покращення податкової політики, збільшення фінансової освіти та свідомості населення, впровадження нових страхових продуктів, та використання сучасних технологій для розвитку ринку.

A comprehensive analysis of the life insurance market in Ukraine has been carried out, based on the existing socio-economic conditions and prospects for its development. Life insurance is identified as one of the key mechanisms for strengthening social stability, capable of compensating for the insufficiency of state social guarantees. Given the rise in social risks and the limitations of state resources, life insurance acquires particular relevance as a tool for ensuring the financial security of citizens. The theoretical aspects of life insurance, its role and place in the system of social protection of the population have been highlighted. Trends in development have been analyzed, as well as an analysis of the main indicators of the life insurance market in Ukraine, in particular the volumes of insurance premiums and payments, the dynamics of the number of insurance

companies, their investment income, and insurance reserves. The key factors restraining the development of the life insurance market in Ukraine have been identified, and its potential as a tool for ensuring social stability has been revealed. Significant attention has been paid to the introduction of innovations and new insurance products that could provide better coverage of insurance risks and more effective accumulation of funds. Attention is focused on the need to develop legislation that would meet European standards, and on stimulating the development of the market through tax incentives and other state support measures. A set of measures aimed at stimulating the growth and efficiency of the life insurance market in Ukraine has been proposed. These measures include increasing the financial awareness of the population regarding the benefits of life insurance, improving the investment climate, and creating guarantee systems that will protect the rights of consumers of insurance services, the introduction of innovative tools such as investment life insurance, and the expansion of the range of insurance products to meet the diverse needs of Ukrainian consumers. The importance of developing new insurance products that will take into account individual needs and offer various options for accumulating funds, which can serve as a means for planning long-term financial goals, is emphasized.

Ключові слова: *страховий ринок, страхування життя, страхові премії, страхові виплати, резерви зі страхування життя.*

Key words: *insurance market, life insurance, insurance premiums, insurance payments, life insurance reserves.*

Постановка проблеми. Україна переживає складні соціально-економічні зміни, які призводять до збільшення невизначеності, ризиків і загроз для громадян. Державна система соціального захисту обмежена фінансовими ресурсами і є не ефективною через недоліки у фінансуванні, несвоєчасне реформування освіти та медичного захисту, перенаправлення відповідальності за соціальне забезпечення на місцеві органи влади з мінімальним рівнем державних гарантованих послуг. Тому

страхування життя є важливим інструментом соціального захисту громадян, що доповнює державну систему. Відтак, недосконалість сучасної державної системи соціального захисту в Україні та зростання соціальних ризиків створюють потребу в проведенні дослідження щодо стану та тенденцій розвитку вітчизняної системи страхування життя, яка виступає важливим елементом соціального захисту та інструментом управління ризиками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика страхування життя та його впливу на соціально-економічне зростання та захист громадян є предметом обговорення та досліджень вчених як в Україні, так і за кордоном. Аналіз наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених свідчить, що не існує однозначного визначення поняття «страхування життя», що пояснюється особливостями самого виду страхування та його відмінностями від ризикового страхування. Багато вчених досліджували сутність страхування життя: М. Арич, В. Базилевич, В. Братюк, В. Дума, М. Євчук, Л. Заволока, А. Каспрук, А. Кириченко, Ю. Клапків, О. Кривицька, Є. Поліщук, І. Рудь, Т. Стецюк, А. Ткаченко, Т. Татаріна, Т. Терещенко, І. Шубенко та ін. Однак більшість досліджень зосереджені на теоретичних аспектах особистого страхування, обходячи увагою питання, пов'язані зі страхуванням життя. Тому необхідні подальші дослідження, спрямовані на аналіз стану вітчизняного ринку страхування життя.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних аспектів та аналіз основних показників ринку страхування життя з метою розробки практичних рекомендацій щодо перспектив його вдосконалення в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поява страхування життя пов'язана із розвитком страхування та необхідністю забезпечення громадян захистом від різних ризиків, що можуть виникнути у їхньому житті. Страхування життя сприяє вирішенню проблем соціального захисту населення і підвищує їхній добробут шляхом комбінування захисту від ризиків і можливості зекономити кошти.

Науковець Т. Артюх розглядає страхування життя як: «підгалузь особистого страхування, що включає в себе сукупність видів страхування, за умовами яких страховик виплачує застрахованій особі або її правонаступнику певну грошову суму при дожитті застрахованого до певного віку, події чи дати, або в разі його смерті, народження дитини, вступу в шлюб, вступу до вузу (отримання освіти), дожиття до визначеного віку, смерті близького родича (дружини, чоловіка, дітей, батьків)» [1, с. 10].

На думку вченого В. Базилевича: «страхування життя має велике значення для страхувальників, внаслідок чого в більшості промислово розвинених країн, страховикам, що здійснюють операції зі страхування життя (пенсії, ренти), законодавчо заборонено займатися іншими видами, ніж страхування життя» [2, с. 17].

На наш погляд, страхування життя є особистим видом страхування, спрямованим на забезпечення фінансової стабільності застрахованої особи та залежних від неї осіб у випадку втрати джерела доходу, спричиненої смертю або втратою працездатності, а також на досягнення фінансових цілей застрахованої особи в разі досягнення певного віку або настання певних подій.

Страхування життя має свої особливості, які відрізняють його від інших видів страхування:

1) життя людини не має конкретної грошової вартості, тому неможливо точно визначити суму збитку в разі страхового випадку;

2) в страхуванні життя беруть участь чотири сторони: страховик, страхувальник (особа, яка оплачує страховий внесок), застрахована особа (той, на чиє життя укладений договір страхування), і бенефіціар (особа, яка отримає страхову виплату в разі страхового випадку);

3) оскільки немає конкретної вартості життя, визначення страхової суми і страхового тарифу є складним завданням, і вони зазвичай обговорюються та визначаються індивідуально для кожного страхового контракту;

4) договори страхування життя є довгостроковими, зазвичай на кілька років, і навіть десятиліття;

5) страхування життя виконує дві функції: захисну (в разі страхового випадку) і заощаджувальну (вкладання грошей на довгий термін з можливістю прибутку, але з низьким ризиком).

Страхування життя відрізняється від інших видів страхування, оскільки його предметом є саме життя людини, що не піддається грошовій оцінці. Саме це є основна особливість, яка вирізняє його серед ризикових видів страхування. Деякі дослідники розглядають життя як об'єкт страхування, а інші - як предмет особистого страхування, спрямованого на захист і фінансову безпеку людей. У цьому контексті важливо враховувати, що життя має унікальні характеристики, які не можна виразити у грошовому еквіваленті [3].

У зарубіжних джерелах та нормативних актах відсутні єдино визнані та уніфіковані підходи до класифікації страхування життя. На наш погляд, найбільш повна класифікація страхування життя наведена у Директиві 2002/83/ЄС від 5 листопада 2002 року. Згідно з цією директивою, страхування життя поділяється на 9 основних класів (табл. 1).

На нашу думку, питання класифікації страхування життя є дуже важливим, особливо для України, оскільки існуючі підходи в нашому законодавстві не завжди відповідають сучасним стандартам страхового ринку. Зазначену проблему визнають і дослідники, і законодавці, що відображено в новому Законі України «Про страхування».

В Законі України «Про страхування» від 18.11.2021 р. визначено, що страхування життя включає п'ять основних класів: «страхування життя, страхування життя на випадок вступу в шлюб та страхування на випадок народження дитини, інвестиційне страхування життя, безперервне страхування здоров’я, пенсійне страхування». Також існує змішане накопичувальне страхування життя, яке включає в себе декілька видів страхування: дожиття застрахованої особи до певного строку, настання смерті застрахованої особи, а

також часткову або повну втрату здоров'я внаслідок хвороби чи нещасного випадку [5].

Таблиця 1. Класифікація страхування життя згідно Директивою ЄС

Класи	Характеристика
1 клас	1. Дожиття до певного, віку; страхування на випадок смерті; дожиття або дострокового настання смерті;шлюбне страхування; страхування при народженні дитини; 1.2 ануїтети; 1.3 додаткове страхування, на випадок смерті, що настала у результаті нещасного випадку
2 клас	2.1.Шлюбне та страхування при народженні
3 клас	3.1 Дожиття до певного, віку; страхування на випадок смерті; шлюбне страхування; страхування при народженні дитини; 3.2 ануїтети
4 клас	4.1 постійне медичне страхування
5 клас	5.1 Тонтіни, які є видом взаємного страхування та передбачають спільну капіталізацію своїх внесків
6 клас	6.1 Операції щодо викупу капіталу, які базуються на актуарних розрахунках
7 клас	7.1 Страхування пенсій, у тому числі управління груповими пенсійними фондами
8 клас	8.1 Операції, безпосередньо пов’ язані з накопиченням
9 клас	9.1. Операції, що стосуються тривалості людського життя, у випадку якщо вони реалізуються або управляються страховиками на власний ризик

Джерело: розроблено на основі [4].

Страхування життя вирішує одне з ключових завдань соціального захисту, оскільки державна система соціального захисту надає лише базовий рівень допомоги для наших громадян. Страхування життя може бути ефективним інструментом захисту від соціальних ризиків, а також джерелом накопичення фінансових ресурсів, які можуть використовуватись для соціально-економічного розвитку нашої держави. Накопичувальне страхування життя спрямоване на створення резерву коштів та захист їхньої цінності, а не лише на отримання прибутку. Страхування життя вважається консервативним інструментом інвестування, оскільки забезпечує стабільну дохідність та збереження коштів громадян.

Ринок страхування життя почав розвиватися в Україні після отримання країною незалежності у 1991 р. Незважаючи на важливу роль страхування життя в соціально-економічному житті нашої країни, кількість страхових компаній, які надають такі послуги, за останні 5 років значно скоротилась. Загальна кількість

страхових компаній зменшувалася впродовж 2018-2022 рр. з 281 до 128 одиниць. Спеціалізовані страхові компанії, які займаються страхуванням життя, також зазнали зменшення, їх кількість скоротилася з 30 у 2018 р. до 12 одиниць станом на 01.07.2023 р. Зменшення кількості страхових компаній в Україні було викликане різними факторами, серед яких важливими були економічна та політична нестабільність в країні, а також негативний вплив пандемії на всі галузі бізнесу, що призвело до кількісного зменшення страхових компаній, і цей процес був помітним у сфері страхування життя. Одним з негативних наслідків цього зменшення була консолідація ринку страхування, яка виявилась особливо помітною в галузі страхування життя, оскільки кількість компаній, які ним займалися, завжди була обмеженою, і зменшення їх кількості було відчутніше для всього фінансового сектору.

Сучасний страховий ринок життя в Україні не досягнув належного розвитку та має обмежений вплив, але водночас існує значний потенціал для подальшого зростання. У 2022 р. на українському ринку страхування життя тривала консолідація та об'єднання ключових учасників. Така тенденція спричинила зменшення кількості компаній, які активно працюють на ринку страхування життя. На рис. 1 наведена динаміка основних показників страхування життя впродовж 2018-2022 р.

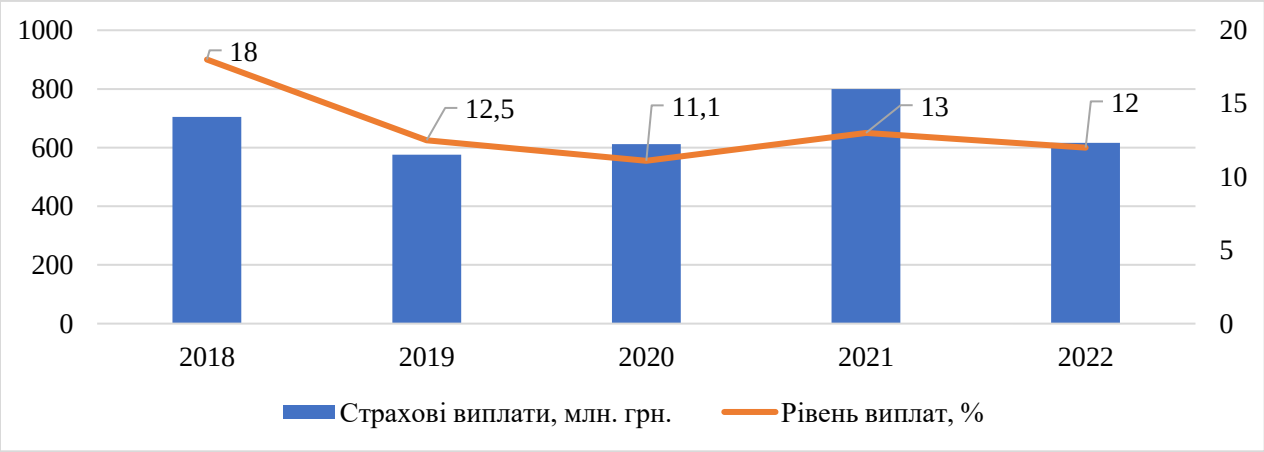

Рис. 1. Динаміка та рівень страхових виплат зі страхування життя впродовж 2018-2022 рр.

Джерело: розроблено на основі [6].

Наведені дані свідчать, що у 2018 р. було здійснено страхові виплати на суму 704,9 млн. грн., а рівень виплат становив 18%. Такий високий рівень виплат може свідчити про збільшення кількості страхових подій або стягнення наявних страхових вимог. У 2019 р. обсяг страхових виплат скоротився до 575,9 млн. грн., що становило лише 12,5% від загальних страхових премій. У 2020 р. обсяг страхових виплат зріс до 612,3 млн. грн., що вказує на певну стабілізацію ситуації на ринку страхування. У 2022 р. обсяг страхових виплат знову зменшився порівняно з 2021 р. до 616 млн. грн., і рівень виплат склав 12%. Загалом, можна виокремити тенденцію до зниження рівня виплат, що може бути зумовлено впливом різних факторів, включаючи економічну ситуацію на ринку.

Наразі в Україні розвиваються два основних напрямки страхування життя: накопичувальне пенсійне страхування та страхування від нещасних випадків на робочому місці, які можуть бути включені до соціальних пакетів підприємств. Також з 2019 р. в Україні запроваджено державну програму накопичувального пенсійного страхування. За прогнозами, страхові компанії, які мають подібні програми, активно залучатимуть клієнтів, пропонуючи вигідніші умови, ніж державні. Однак, поки що ця програма знаходиться на етапі впровадження, і громадяни можуть вибирати між різними видами страхування життя або звертатися до недержавних пенсійних фондів.

Аналізуючи структуру валових страхових премій із страхування життя у 2022 р. в Україні, слід зазначити, що найбільшу частку в структурі займає накопичувальне страхування життя (72,45%), яке дозволяє застрахованій особі накопичувати фінансові ресурси на майбутнє та отримувати виплати після певного терміну або віку. Інші види страхування життя також мають значну частку (23,06%), вказуючи на різноманітність страхових продуктів на ринку страхування життя (рис. 2).

На ринку страхування життя в Україні відбувається модифікація страхових продуктів, зокрема, акцент робиться на гарантованому доході, а не на потенційному зростанні ринку. Проте, розвиток цього виду страхування обмежений низьким

рівнем доходів та страховою свідомістю значної частини населення. Однією з проблем страхування життя в Україні є відсутність механізму гарантії страхових виплат за договорами довгострокового страхування життя, що призводить до недовіри в цей вид страхування. Також, процедура виходу з ринку страховиками не завжди гарантує захист прав споживачів страхових послуг.

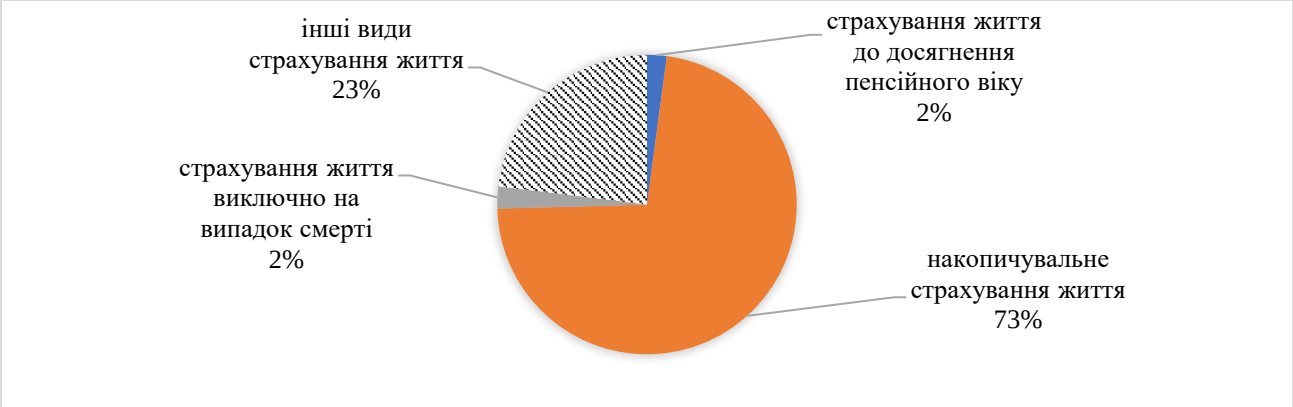

Рис. 2. Структура валових страхових премій із страхування життя в розрізі певних видів у 2022 р.,%

Джерело: розроблено на основі [6].

Важливим аспектом оцінки стану ринку страхування життя в Україні є рівень прибутку, отриманого страховими компаніями від інвестиційної діяльності (табл. 2).

На даний момент лідером є страхова компанія «МЕТЛАЙФ», яка отримала найвищий інвестиційний дохід у 2022 р., що становив 537 685,0 тис. грн. На другому місці за цим показником знаходилась страхова компанія «PZU УКРАЇНА», яка заробила 125 109,0 тис. грн. інвестиційного доходу. Впродовж багатьох років основним напрямком інвестицій для компаній, які займаються страхуванням життя, були банківські депозити. Така стратегія була дуже стійкою і становила від 34,1% до 57,5% усіх інвестицій в різні роки. Проте, найбільш значущі зміни відбулися у розподілі інвестицій в державні цінні папери. Починаючи з 2004 р., компанії зі страхування життя практично не вкладали кошти в цей фінансовий інструмент. Проте, з 2009 р., їх зацікавленість в цінних паперах, емітованих державою, почала

стрімко зростати, що було пов'язано зі зміною стратегій компаній зі страхування життя, які намагалися мінімізувати ризики вкладень через світову фінансову кризу. Така тенденція тривала протягом наступного десятиріччя, і в останні роки державні цінні папери стали складати більше половини всіх інвестицій компаній зі страхування життя.

Таблиця 2. Обсяг інвестиційного доходу та кількості застрахованих осіб страхових компаній зі страхування життя станом на 31.12.2022 р.

№з/п	Страхова компанія	Інвестиційний дохід, тис. грн.	Кількість застрахованих осіб
1	МЕТЛАЙФ	537 685,0	295 619
2	ТАС	7 214	111 419
3	PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	125 109,0	52 185
4	УНІКА ЖИТТЯ	42 395,0	14 225
5	ФОРТЕ ЛАЙФ	16 150,0	37 624
6	ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	2 942,0	40 460
7	КНЯЖА ЛАЙФ ВІЄННА ІНШУРАНС ГРУП	35 253,0	10 024
8	КД-ЖИТТЯ	32 336,0	10 862
9	ARX LIFE	1 588,7	2 514
Всього		1 082 511,7	574 932

Джерело: розроблено на основі [6].

У 2022 р. ринок страхування життя скоротився через воєнні події та масову міграцію. Воєнна ситуація і фінансові проблеми в багатьох українських сім'ях призвели до труднощів у збереженні клієнтського портфеля страхових компаній. Відзначилося збільшення виплат за достроковим розірванням страхових договорів, включаючи навіть ті, які існували протягом тривалого часу, що зумовлено зменшенням здатності громадян та роботодавців виконувати свої фінансові зобов'язання. На жаль, у 2022 р. було більше розірваних договорів, ніж нових укладених, вперше за довгий період. У той же час, страхування життя, не пов'язане з банківськими позиками, показало зростання на 5%, а корпоративний сегмент збільшився на 10%.

Страхові компанії, що спеціалізуються на страхуванні життя, збільшили свої страхові резерви на 21% у 2020 р. і продовжили цей тренд у 2021 р. (рис. 3). На початку 2022 р. загальний обсяг страхових резервів в цьому секторі склав приблизно 14 млрд. грн., що перевищує загальну суму довгострокових банківських депозитів населення на 45%. Такий факт свідчить про те, що страховики стали значущими інституціональними інвесторами в Україні. Однак виникла складна ситуація внаслідок воєнних подій. Незважаючи на це, life-страховики показали високу фінансову стійкість і здатність виконувати свої фінансові зобов'язання. Загальні активи учасників ринку зросли на 12%, а страхові резерви збільшилися на 11%. У 2022 р. клієнти страхових компаній, що спеціалізуються на страхуванні життя, отримали понад 730 млн. грн. виплат, більшість з яких були пов'язані з воєнними подіями, що свідчить про важливу соціальну роль, яку вони виконують у суспільстві, надаючи допомогу у важкий час.

Рис. 3. Резерви страховиків зі страхування життя впродовж 2018-2022 рр., млн грн.

Джерело: розроблено на основі [6].

Складна економічна ситуація в країні становить серйозну перешкоду для того, щоб страхові компанії були більш активними у сфері інвестицій. Фінансова нестабільність, високі ризики інвестування та обмежена розвиненість фондового ринку призводять до того, що страховики обирають більш консервативний підхід

до управління своїм інвестиційним портфелем і не мають великого успіху у використанні страхових резервів [7, с. 170].

Відтак, ринок страхування життя в Україні потребує подальшого розвитку та має свої проблеми. Проте важливо враховувати, що страхування життя може вирішувати кілька важливих завдань, таких як забезпечення соціальної стабільності, інвестування в економічний розвиток. Страхування життя відіграє важливу роль у забезпеченні соціального захисту громадян в Україні. Аналіз показує, що цей вид страхування сприяє зменшенню фінансового ризику для сімей в разі втрати годувальника, непередбачених подій, а також надає можливість накопичення фінансових ресурсів для майбутнього. Крім того, страхові компанії гарантують мінімальний розмір майбутньої пенсії та фінансову підтримку родини у випадку смерті застрахованої особи. Такий підхід сприяє збільшенню впевненості громадян у майбутньому та зменшенню їхнього фінансового навантаження в складних життєвих ситуаціях. Таким чином, страхування життя має позитивний вплив на соціальний захист громадян та сприяє забезпеченню їхнього фінансового благополуччя.

Основні шляхи для підвищення продуктивності страхових компаній в галузі страхування життя можна узагальнити таким чином: гармонізація українського законодавства у сфері страхування з європейськими стандартами, включаючи нову редакцію Закону України «Про страхування»; покращення податкових пільг для накопичувальних внесків та страхових виплат; утворення Фонду гарантування страхових виплат за договорами страхування життя; підвищення фінансової стабільності компаній та покращення якості їх активів та страхових резервів; розробка нових страхових продуктів, які б максимально враховували індивідуальні потреби клієнтів; впровадження інвестиційного страхування життя; вдосконалення бізнес-процесів та обслуговування клієнтів, використовуючи сучасні технології; розвиток різних каналів продажу, включаючи електронні платформи; підвищення кваліфікації персоналу та впровадження системи ліцензування для фахівців у галузі страхування життя.

Незважаючи на те, що страхування життя є популярним та розвиненим видом страхування в країнах із розвиненим страховим ринком, в Україні його розвиток залишається на низькому рівні, що зумовлено декількома факторами: низька схильність населення до накопичення коштів і обмежена інвестиційна культура громадян; високий розмір страхових внесків у порівнянні з рівнем середньої заробітної плати, що робить страхування життя менш доступним для більшості людей; стереотипи мислення суспільства щодо особистих фінансів та страхового захисту. Проте, є потенціал для подальшого розвитку страхування життя в Україні, і це може залежати від наступних тенденцій: збільшення тривалості життя населення; зростання демографічного тиску на людей похилого віку; підвищення фінансової стабільності та збільшення здатності громадян до накопичення; реформи в системі соціального захисту; спрощення та вдосконалення нормативної бази для регулювання страхової діяльності в Україні; залучення іноземних страхових компаній на внутрішній ринок страхування життя.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Страхування життя - це складний фінансовий і соціальний інструмент, призначений для забезпечення фінансової стабільності та захисту сімей та індивідів у випадку непередбачених подій. Завдання страхування життя включають у себе забезпечення фінансової підтримки для сімей та бенефіціарів, оптимізацію ризиків та фінансове планування на майбутнє. Така форма страхування також може виступати як інструмент збереження та інвестування коштів. Страхування життя відіграє важливу роль у забезпеченні соціального захисту населення, забезпечуючи фінансовий захист та стабільність для застрахованих осіб і їхніх сімей. Разом з цим, страхування життя сприяє соціальній стабільності, економічній безпеці та фінансовій підтримці в разі важких обставин та є важливим інструментом у сфері соціального захисту.

Ринок страхування життя в Україні є малорозвиненим і потребує значних змін. Останні кризи, які вплинули на українську економіку та фінансовий сектор, включаючи військово-політичну нестабільність і економічну нестійкість, мали

значний вплив на ринок страхування життя та призвели до скорочення кількості страхових компаній, які працюють у цьому сегменті, і збільшення монополізації ринку. Аналізуючи основні показники ринку страхування життя в Україні, можна зробити висновок, що цей сегмент страхового ринку проявляє стійкий ріст та розвиток. Збільшення кількості укладених договорів та зростання обсягу страхових внесків свідчать про збільшену увагу населення до страхування життя та впевненість в його важливості як інструменту фінансового захисту. У цілому, ринок страхування життя в Україні демонструє перспективи подальшого розвитку. В Україні популярні різні види страхування життя з ощадною функцією, такі як змішане страхування життя, страхування дітей, страхування до одруження, і довічне страхування. Деякі з цих видів страхування спрямовані на накопичення фінансових ресурсів для освіти, придбання нерухомості та отримання додаткової пенсії.

Для підвищення ефективності функціонування ринку страхування життя в Україні можна впровадити гарантійну систему страхових виплат за договорами страхування життя, створити спеціалізовану організацію для надання послуг у цій сфері, спростити податкове законодавство і надати стимули, що підтримують купівлю полісів зі страхування життя. Також потрібно удосконалити державне регулювання та нагляд за страховиками, впровадити нові страхові продукти і методи управління ризиками, підвищити кваліфікацію працівників страхових компаній. Для подальшого розвитку ринку страхування життя важливо забезпечити макроекономічну стабільність, підвищити життєвий рівень населення і сприяти інвестиційній діяльності страхових компаній. Україна вже пройшла складний шлях у розвитку страхування життя, і незважаючи на початковий етап розвитку, цей ринок має великий потенціал для подальшого зростання.

Література

1. Артюх Т. М. Страхування життя в умовах сучасного страхового ринку України. *Фінанси, облік і аудит.* 2011. Вип. 18. С. 9-15.

2. Базилевич В.Д, Приказюк Н.В., Лобова О.М. Цифровізація у забезпеченні конкурентних переваг страхових компаній. *Економіка та держава*. 2020. № 2. С. 15–20.

3. Гринчишин Я. М., Грищук Т. В. Страхування життя як інноваційний продукт на страховому ринку України. *Ефективна економіка.* 2019. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_11_65

4. Директива Європейського Парламенту і Ради 2002/87/ЄС від 16 грудня 2002 року про додатковий нагляд за кредитними установами, страховими компаніями та інвестиційними фірмами, що належать до фінансового конгломерату. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/984_012-02

5. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text

6. Статистика страхового ринку України. Інтернет-журнал "Форіншурер (2023). URL: http://forinsurer.com/stat

7. Третяк К. В., Демченко В. О. Розвиток ринку страхування життя в Україні. *Інноваційна економіка.* 2020. № 3-4. С. 169-174.

References

1. Artiukh, T. M. (2011), “Life insurance in today’s insurance market in Ukraine”, *Finansy, oblik i audit,* vol. 18, pp. 9-15.

2. Bazylevych, V., Prykaziuk, N. and Lobova, O. (2020). “Digitalization of secure competitive excursions of insurance companies”, *Ekonomika ta derzhava,* vol. 2, pp. 15–20.

3. Grynchyshyn, Y. M. and Gryshchuk, T. V. (2019), “Life insurance as an innovative product in the insurance market of Ukraine”, *Efektyvna ekonomika,* vol. 11, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7438 (Accessed 08 Jan 2024).

4. EU (2022), “Directive 2002/87EU of the European Parliament and of the Council on additional supervision of credit institutions, insurance companies and investment firms belonging to a financial conglomerate”, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/984_012-02 (Accessed 08 Jan 2024).

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), The Law of Ukraine “On insurance”, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text (Accessed 08 Jan 2024).

6. Forinshurer (2023), “Statistics ofthe insurance market of Ukraine”, available at: http://forinsurer.com/stat (Accessed 08 Jan 2024).

7. Tretiak, K. V. and Demchenko, V. O. (2020), “Development of the life insurance market in Ukraine”, *Innovatsiina ekonomika,* vol. 3-4, pp. 169-174.

Стаття надійшла до редакції 08.01.2024 р.